

14. 10. 2014

ID: 95688

Doplňující rozsudek

Jestliže soud prvního stupně výrokovou částí doplňujícího rozsudku (§ 166 odst. 1 o. s. ř.) pouze doplní chybějící odůvodnění původního rozsudku, je povinností odvolacího soudu rozhodnout na základě podaného odvolání o tom, že doplňující rozsudek se nevydává. Učiní tak předtím, než rozhodne o odvolání proti původnímu rozsudku (při jehož projednání již k obsahu odklizeného doplňujícího rozsudku nepřihlíží).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 1311/2013, ze dne 22.7.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce JUDr. Z.U., advokáta, se sídlem v P., jako správce konkursní podstaty úpadce JUDr. J. H., zastoupeného JUDr. D.Š., advokátem, se sídlem v B., proti žalovanému CCS Česká společnost pro platební karty s. r. o., se sídlem v P., zastoupenému JUDr. M.Z., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení částky 10.005.603,69 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 52 Cm 103/2003, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 1. července 2010, č. j. 8 Cmo 86/2010-246, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 31. ledna 2013, č. j. 8 Cmo 86/2010-276, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. července 2010, č. j. 8 Cmo 86/2010-246, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 31. ledna 2013, č. j. 8 Cmo 86/2010-276, se zrušuje a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Rozsudkem ze dne 3. října 2008, č. j. 52 Cm 103/2003-204, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 22. ledna 2010, 52 Cm 103/2003-227 a ve znění opravného usnesení ze dne 17. února 2010, č. j. 52 Cm 103/2003-235, rozhodl Městský soud v Praze o žalobě, kterou se žalobce (správce konkursní podstaty úpadce JUDr. J. H.) domáhal vůči žalovanému (CCS Česká společnost pro platební karty s. r. o.) zaplacení částky 10.005.603,69 Kč s příslušenstvím, tak, že:

- 1/ Zamítl žalobu co do požadavku na zaplacení částky 7.950.000,- Kč s 5,5% úrokem z prodlení od 20. července 2002 do zaplacení (bod I. výroku).
- 2/ Uložil žalovanému zaplatit žalobci do 3 dnů od právní moci rozsudku částku 400.000,- Kč s 5,5% úrokem z prodlení od 20. července 2002 do zaplacení (bod II. výroku).
- 3/ Uložil žalovanému zaplatit žalobci do 3 dnů od právní moci rozsudku částku 1.655.603,69 Kč s 5,5% úrokem z prodlení od 20. července 2002 do zaplacení (bod III. výroku).
- 4/ Uložil žalovanému i žalobci zaplatit státu určené náklady znalečného a svědečného (body IV., V. a VII. výroku) a rozhodl o nákladech řízení mezi žalobcem a žalovaným (bod VI. výroku).

Zamítavý výrok o věci samé odůvodnil soud prvního stupně v „doplňujícím“ rozsudku ze dne 22. ledna 2010, jímž rozsudek ze dne 3. října 2008 doplnil v odůvodnění za str. 7 o „právní závěry“ soudu, následovně:

1/ Mezi účastníky bylo nesporné, že na základě smlouvy o užívání mezinárodní platební karty UTA/CCS, uzavřené dne 6. dubna 1994 (mezi právním předchůdcem žalovaného a pozdějším úpadcem), ve znění dodatku ze dne 22. března 1996 (dále jen „smlouva o platební kartě“), čerpal pozdější úpadce pohonné hmoty a nakupoval zboží a služby spojené s provozem motorových vozidel v zahraničí. Jako záruku pro vydání těchto platebních karet uhradil pozdější úpadce (právnímu předchůdci žalovaného) několika splátkami celkem částku 7.950.000,- Kč, jejíž vydání do

konkursní podstaty úpadce se žalobce domáhá.

2/ Žalovaný se brání tím, že ještě před prohlášením konkursu na majetek úpadce použil záruku na úhradu neuhrazených faktur (což sdělil správci konkursní podstaty úpadce až na počátku roku 1999).

3/ Tvrzení žalovaného, že „započtení záruky“ bylo účetně provedeno před prohlášením konkursu na majetek úpadce, bylo prokázáno znaleckým posudkem (vypracovaným soudem ustanoveným znalcem Ing. Jindřichem Kodlem CSc.).

4/ Námitka žalobce, že záruka byla použita v rozporu s ustanovením § 14 odst. 1 písm. i/ zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), je (tudíž) irelevantní. Nadto nejde o skutečné „započtení“ ve smyslu ustanovení § 358 a násl. zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“). Záruka byla použita k úhradě splatných dluhů úpadce, takže zde není ani „vzájemnost“ pohledávek; o té by bylo možné uvažovat, kdyby došlo k ukončení smlouvy o platební kartě, čímž by žalovanému vznikla povinnost záruku nebo její zůstatek vrátit zákazníkovi (§ 1 bod 5 poslední odstavec všeobecných obchodních podmínek ke smlouvě o platební kartě - dále jen „všeobecné obchodní podmínky“).

5/ Smlouva o platební kartě je smlouvou uzavřenou (s odkazem na všeobecné obchodní podmínky) dle § 269 odst. 1 obch. zák., na jejímž základě poskytl pozdější úpadce žalobci (jeho právnímu předchůdci) v souladu s § 1 bodem 5 posledním odstavcem všeobecných obchodních podmínek záruku v dohodnuté výši, k zajištění budoucích plateb. Záruka sloužila ke krytí neuhrazených dluhů, což plyne z tamtéž užití formulace „bude záruka, případně její zůstatek“. Z § 1 bodu 5 předposledního odstavce všeobecných obchodních podmínek pak vyplývá, že záruka není zdanitelným plněním a slouží k zajištění úhrad plateb zákazníka v případě nedostatku peněžních prostředků na zákaznickově účtu.

6/ Jestliže žalovaný zaúčtoval vůči velkému dluhu, který u něj měl pozdější úpadce koncem roku 1997 a počátkem roku 1998, uhrazenou záruku, pak to soud neshledává v rozporu se smlouvou o platební kartě ani se všeobecnými obchodními podmínkami.

K odvolání žalobce (jež směřovalo proti všem výrokům rozsudku soudu prvního stupně, s výjimkou těch výroků - body II. a III. výroku - jimiž soud prvního stupně žalobě zčásti vyhověl) Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem (ve znění tamtéž označeného opravného usnesení):

1/ Změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že vypustil bod V. jeho výroku (první výrok, písm. b/).

2/ Potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v ostatních odvoláním napadených výrocích (v bodech I., IV., VI. a VII. výroku, s úpravou platebního místa v bodech IV. a VII. výroku) [první výrok, písm. a/].

3/ Rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud dospěl po přezkoumání odvoláním napadených výroků rozsudku soudu prvního stupně ohledně zamítavého výroku o věci samé k následujícím závěrům:

1/ Odvolací soud se zabýval procesním postupem soudu prvního stupně, který poté, kdy vydal napadený rozsudek, vydal „rozsudek doplňující“, jehož obsahem bylo odůvodnění zamítavého výroku o věci samé. Ze spisu odvolací soud zjistil, že žalobcův nárok (pohledávka ve výši 7.950.000,- Kč) byl v řízení řádně projednán a rozsudek byl i co do tohoto nároku řádně vyhlášen při jednání, jež se konalo 3. října 2008. „Jestliže tedy při vypracování rozsudku vypadla část odůvodnění rozhodnutí o uvedeném nároku žalobce a byla později doplněna, jedná se o chybný procesní postup, který nemohl mít za následek nesprávnost rozhodnutí ve věci“. Odvolací soud proto rozsudek přezkoumal v napadeném rozsahu jako celek, včetně „rozsudku doplňujícího“.

2/ Při přezkoumání správnosti závěru soudu prvního stupně, že žalobcův nárok ohledně částky 7.950.000,- Kč není po právu, vycházel odvolací soud z § 1 bodu 5 všeobecných obchodních podmínek. Čerpání záruky pak bylo v souladu s tam dohodnutým postupem.

3/ Odvolací soud souhlasí se soudem prvního stupně i v závěru, že čerpání záruky není započtením pohledávky, neboť proti sobě nestojí dvě splatné pohledávky účastníků smluvního vztahu. Právo na čerpání záruky vzniklo (totiž) žalovanému poté, co pozdější úpadce nesplnil závazky vzniklé užíváním

mezinárodních platebních karet, kdežto právo na vrácení záruky (či její části) mohlo vzniknout pozdějšímu úpadci až po ukončení smluvního vztahu (k čemuž došlo výpovědí správce konkursní podstaty po prohlášení konkursu na majetek úpadce).

4/ Znaleckým posudkem bylo v řízení (vskutku) prokázáno, že žalovaný čerpal záruku před prohlášením konkursu na majetek úpadce a postup žalovaného (tak) neodporoval ustanovení § 18 odst. 4 ZKV.

Usnesením ze dne 18. března 2013, č. j. 52 Cm 103/2003-279, pak Městský soud v Praze opravil příjmení úpadce v záhlavích svého rozsudku ze dne 3. října 2008 a doplňujícího rozsudku ze dne 22. ledna 2010.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání (podáním datovaným 17. srpna 2010), jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/) a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje dovolatel řešení následujících otázek:

1/ Lze odklizení právních účinků „vzájemně směřujících“ peněžitých pohledávek stran na základě chování jedné z nich přivodit i jiným způsobem a postupem, než je započtení podle občanského zákoníku nebo podle obchodního zákoníku?

2/ Je-li tomu tak, kdy a na základě čeho takové právní účinky nastanou (je k tomu třeba učinit projev vůle jako hmotněprávní úkon, který se musí dostat do dispoziční sféry druhé strany)?

3/ Lze takový postup aplikovat i v případě, že na majetek druhé strany je prohlášen konkurs a je-li to možné, do jakého okamžiku (aby nedošlo ke kolizi s ustanovením § 14 odst. 1 písm. i/ ZKV)?

I. K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.

Naplnění toho dovolacího důvodu spatřuje dovolatel v „procesním zhojení nepřezkoumatelnosti rozhodnutí soudu prvního stupně odvolacím soudem“. Konkrétně odvolacímu soudu vytýká, že rozsudek soudu prvního stupně a jej doplňující rozsudek posoudil pouze jako celek, aniž se zabýval procesními vadami každého z nich a aniž by z jeho rozhodnutí vyplývalo, na jakém základě dospěl k závěru, že rozsudek ze dne 3. října 2008 byl při jednání řádně vyhlášen.

Takovým postupem byla dle dovolatele porušena procesní pravidla (a obecně i ústavně garantované právo na spravedlivý proces). Každé soudní rozhodnutí totiž musí být přezkoumatelné a nelze připustit (jak se stalo v dané věci) štěpení výroku a odůvodnění na dvě soudní rozhodnutí, vydaná s časovým odstupem více než 15 měsíců (s jedním „mezitímním dalším doplňujícím usnesením“). To odporuje požadavkům § 157 odst. 2 o. s. ř. na obsah i přesvědčivost odůvodnění aktů soudní moci a přenáší procesní chyby soudu prvního stupně i na rozhodnutí odvolacího soudu.

II. K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je podle dovolatele nesprávné co do „kvalifikace“ tzv. čerpání záruky (či zúčtování předmětného nároku) žalovaným v rámci jeho účetního systému, bez oznámení protistraně, jako aktu, který mohl přinést odklizení právních účinků existence pohledávky. Dovolatel má za to, že takový postup je započtením bez ohledu na to, jak jej strany (jejich smlouvy) označují. Důsledky tohoto postupu by se proto musely dostat do dispoziční sféry „žalobce“ (správně do dispoziční sféry „pozdějšího úpadce“) před prohlášením konkursu na jeho majetek, což se nestalo.

Vnitřní zúčtování v rámci účetního systému žalovaného nemá význam (jakkoli nebylo prokázáno ani to, že by k takovému zúčtování před prohlášením konkursu vůbec došlo). Proto je onen akt v rozporu s ustanovením § 14 odst. 1 písm. i/ ZKV a nemůže přinášet žádné právní účinky.

Žalovaný ve vyjádření (podání datované 24. září 2010) navrhuje dovolání zamítnout, když je nepokládá za přípustné dle § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. K tomu dále uvádí, že posouzení první z dovolatelem položených otázek nemá žádnou souvislost s napadeným rozhodnutím. Nadto dodává, že předpokladem započtení ve smyslu § 580 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), jsou vzájemné pohledávky, přičemž podle závěrů napadeného rozhodnutí zde takové pohledávky nebyly. Žalovaný (jeho právní předchůdce) byl oprávněn použít záruku (podle smluvního ujednání s pozdějším úpadcem) na úhradu splatných a neuhrazených dluhů. Žalovaný též neměl povinnost vracet záruku (nebo její část) pozdějšímu úpadci jindy než při ukončení smluvního vztahu (nebyla-li použita na úhradu plateb, k nimž byl pozdější úpadce povinen). Vzhledem k dohodnutému mechanismu vrácení záruky je (dle žalovaného) evidentní, že žalobcem tvrzená pohledávka zde nemohla být, jestliže žalovaný použil záruku k účelu danému smlouvou.

Uvedené skutečnosti byly prokázány dokazováním a ze závěrů obou soudů plyne, že v posuzovaném případě nedošlo ani nemohlo dojít k žádnému započtení, neboť zde nebylo pohledávky žalobce (pozdějšího úpadce). Soudy tak neřešily (první) otázku kladenou dovolatelem. Další položené otázky jsou pak podmíněny kladnou odpovědí na otázku první.

Podle žalovaného pak není dán ani dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé shledává Nejvyšší soud přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje výkladu ustanovení § 14 odst. 1 písm. i/ ZKV (o nepřipustnosti započtení) ve vztahu ke smlouvou sjednanému způsobu čerpání poskytnuté záruky. Potud jde o věc dovolacím soudem dosud nezodpovězenou.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou (s výjimkou rozebranou níže) dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nemohl být zpochybněn (se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání) a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Oba soudy založily své závěry na výkladu § 1 bodu 5 všeobecných obchodních podmínek, jenž zní (i podle jejich zjištění) následovně:

„5. K zajištění budoucích plateb zákazníka je CCS oprávněna požadovat před vydáním zákazníkem objednané mezinárodní platební karty záruku v jednom z dále uvedených způsobů:
a/ vybrat od zákazníka formou inkasa peněžní částku jako peněžitou záruku (dále jen záruka), jejíž výše je stanovena CCS po dohodě se zákazníkem na základě jeho údajů o měsíčním čerpání,

minimálně však ve výši stanovené ceníkem,

b/ zákazník předloží CCS neodvolatelnou bankovní záruku jako ručení pro splatnost veškerých pohledávek CCS z použití karty. Výši bankovní záruky stanoví CCS po dohodě se zákazníkem na základě jeho údajů o měsíčním čerpání, minimálně však ve výši stanovené ceníkem.

Výše záruky může být ze strany CCS aktualizována podle skutečného měsíčního obratu zákazníka. V případě požadavku CCS na zvýšení bankovní záruky do výše měsíčního obratu zákazníka se zákazník zavazuje, že bezodkladně zajistí u banky odpovídající zvýšení bankovní záruky. V případě, že zákazník zvýšení bankovní záruky CCS nedoloží, je CCS oprávněna k blokaci karty a výpovědi smlouvy podle § 3 odst. 4.

Záruka není zdanitelným plněním ve smyslu odstavce 2 a slouží CCS k zajištění úhrad plateb zákazníka v případě nedostatku peněžních prostředků na zákaznickově účtu. V případě ukončení smluvního vztahu bude záruka, případně její zůstatek, vrácena zákazníkovi do 3 měsíců od ukončení smluvního vztahu.“

Podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. i/ ZKV má prohlášení konkursu na majetek dlužníka i ten účinek, že započtení na majetek patřící do podstaty není přípustné.

V této podobě, pro věc rozhodné, platilo citované ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání jak v době prohlášení konkursu na majetek úpadce (16 února 1998), tak v době, kdy žalovaný oznámil žalovanému zúčtování záruky (dopisem z 10. března 1999).

Podle ustanovení § 266 obch. zák. projev vůle se vykládá podle úmyslu jednajících osob, jestliže tento úmysl byl straně, které je projev vůle určen, znám nebo jí musel být znám (odstavec 1). V případech, kdy projev vůle nelze vyložit podle odstavce 1, vykládá se projev vůle podle významu, který by mu zpravidla přikládala osoba v postavení osoby, které byl projev vůle určen. Výrazy používané v obchodním styku se vykládají podle významu, který se jim zpravidla v tomto styku přikládá (odstavec 2). Při výkladu vůle podle odstavců 1 a 2 se vezme náležitý zřetel ke všem okolnostem souvisejícím s projevem vůle, včetně jednání o uzavření smlouvy a praxe, kterou strany mezi sebou zavedly, jakož i následného chování stran, pokud to připouští povaha věcí (odstavec 3). Projev vůle, který obsahuje výraz připouštějící různý výklad, je třeba v pochybnostech vykládat k tíži strany, která jako první v jednání tohoto výrazu použila (odstavec 4). Je-li podle této části zákona rozhodné sídlo, místo podnikání, místo závodu nebo provozovny anebo bydliště strany smlouvy, je rozhodné místo, které je ve smlouvě uvedeno, dokud změna není oznámena druhé straně (odstavec 5).

Z ustanovení § 358 obch. zák. se pak podává, že k započtení jsou způsobilé pohledávky, které lze uplatnit u soudu. Započtení však nebrání, jestliže pohledávka je promlčena, avšak promlčení nastalo teprve po době, kdy se pohledávky staly způsobilými k započtení.

Dle ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák. právní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejenom podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem.

Ustanovení § 580 obč. zák. pak určuje, že mají-li věřitel a dlužník vzájemné pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu, zaniknou započtením, pokud se vzájemně kryjí, jestliže některý z účastníků učiní vůči druhému projev směřující k započtení. Zánik nastane okamžikem, kdy se setkaly pohledávky způsobilé k započtení.

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení obchodního zákoníku a občanského zákoníku zákona již v době uzavření smlouvy o platební kartě a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn.

V judikatuře Nejvyššího soudu k problematice započtení je ustálen závěr, podle kterého v občanskoprávních závazkových vztazích i v obchodních závazkových vztazích lze jednostranně započíst splatnou pohledávku proti pohledávce, která ještě není splatná. Zánik pohledávek v takovém případě nastane okamžikem, kdy projev vůle směřující k započtení dojde věřiteli pohledávky, která ještě není splatná; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2006, sp. zn. 32 Odo 1143/2004, uveřejněný pod číslem 90/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek - dále jen „R 90/2006“ (který je - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže, vydaná v době od 1. ledna 2001 - dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Výkladem ustanovení § 14 odst. 1 písm. i/ ZKV se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi rovněž již zabýval, přičemž dospěl k následujícím závěrům:

- 1/ Počínaje dnem prohlášení konkursu na majetek dlužníka již nelze provést započtení na majetek patřící do konkursní podstaty; není přitom rozhodné, zda se započítávané pohledávky střetly již v době před prohlášením konkursu; srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2001, sp. zn. 29 Odo 532/2001, uveřejněné pod číslem 23/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
- 2/ Ratio legis úpravy obsažené v ustanovení § 14 odst. 1 písm. i/ ZKV tkví v tom, že vzájemné pohledávky úpadce a jeho věřitelů nejsou od prohlášení konkursu (a po dobu trvání účinků konkursu) vzájemně započitatelné, což ve svém důsledku vede k tomu, že tito věřitelé jsou povinni plnit své peněžité závazky vůči dlužníku v plném rozsahu, kdežto pohledávky, které sami mají vůči úpadci, budou uspokojitelné poměrně podle stejných pravidel, jež platí pro věřitele, kteří vzájemné pohledávky s úpadcem neměli; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 29 Cdo 4935/2008, uveřejněný pod číslem 15/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
- 3/ Nepřípustnost započtení pohledávek na majetek (konkursní) podstaty se vztahuje na veškeré zápočty, a to bez ohledu na to, zda jde o jednostranné zápočty provedené správcem konkursní podstaty nebo druhou osobou nebo o dvoustranné zápočty. Smyslem tohoto zákazu je zabránit uspokojení některých konkursních věřitelů mimo konkurs a tím některé konkursní věřitele zvýhodnit (eventuálně znevýhodnit) a narušit tak vlastní cíl konkursu, jímž je poměrné uspokojení věřitelů z majetku (konkursní) podstaty (§ 2 odst. 3 ZKV); srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2008, sp. zn. 32 Odo 1651/2006.
- 4/ Účinky započtení provedeného (nepřípustně) v době trvání konkursu na majetek dlužníka nenastávají ani po zrušení konkursu na majetek dlužníka; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 254/2009, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročník 2011, pod číslem 120.
- 5/ Zákaz započtení obsažený v ustanovení § 14 odst. 1 písm. i/ ZKV je zákazem absolutním v tom smyslu, že není rozhodné, zda jde o započtení jednostranné nebo dvoustranné a kdo činí úkon směřující k započtení; rozhodující je pouze to, zda jde o započtení na majetek patřící do konkursní podstaty. O započtení na majetek podstaty jde i tehdy, započte-li správce konkursní podstaty úpadce pohledávku úpadce vůči jeho dlužníku (jenž je současně i konkursním věřitelem) proti pohledávce tohoto dlužníka na vyplacení částky určené rozvrhovým usnesením; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 3017/2010, uveřejněný ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod číslem 9.

Na takto ustáleném judikatorním základě, z něž ve své rozhodovací praxi vychází, Nejvyšší soud pro poměry dané věci uvádí, že je zjevné, že jakmile nastaly účinky prohlášení konkursu na majetek úpadce, nebylo již možné (a po dobu trvání těchto účinků nadále není možné) učinit úkon směřující k započtení pohledávky majetek patřící do konkursní podstaty.

Žalovaný nezpochybňuje tvrzení dovolatele, že před ani po prohlášení konkursu na majetek úpadce neučinil žádný úkon směřující k započtení své splatné pohledávky vůči (pozdějšímu) úpadci z titulu nezapravených částek vzešlých z používání mezinárodních platebních karet podle smlouvy o platební kartě z konce roku 1997 a počátku roku 1998 proti „pohledávce“ pozdějšího úpadce z titulu složené

záruky. Přitom podle skutkových závěrů soudů žalovaný použil (spotřeboval) záruku (bez úkonu směřujícího k započtení) na úhradu své splatné pohledávky ještě před prohlášením konkursu na majetek úpadce.

Za této situace zůstává úkolem Nejvyššího soudu zodpovědět pouze otázku, zda žalovaný mohl takto postupovat (zda k použití záruky na úhradu své splatné pohledávky vskutku nepotřeboval učinit úkon směřující k započtení).

Nejvyšší soud uvádí, že tím, že pozdější úpadce složil na účet právního předchůdce žalobce v konečném součtu částku 7.950.000,- Kč, zjevně plnil (v intencích § 555 obč. zák., v rozhodném znění) závazek „dát jistotu“ (kauci) ke splnění závazků, jež mu mohly vzejít z používání mezinárodních platebních karet podle smlouvy o platební kartě.

V dané věci spočívá obsah závazku „dát jistotu“ (kauci) v tom, že dlužník zajistil (pro případ porušení svých povinností) pohledávku věřitele ze smlouvy o platební kartě tím, že u něj složil peněžitou částku (7.950.000,- Kč). Přitom obchodní zákoník ani občanský zákoník způsobem závazným pro účastníky obchodního závazkového vztahu (o němž v dané věci šlo) nepředepisoval, jak má být kauce „zúčtována“ či „vypořádána“ pro případ, že za trvání závazkového vztahu není včas a řádně uspokojena pohledávka, k jejímuž zajištění byla kauce složena, ani to, jak má být nespoteřovaná část kauce „zúčtována“ či „vypořádána“ po skončení závazkového vztahu. Pro posouzení práv a povinností účastníků závazkového vztahu, týkajících se předmětné kauce, je tudíž podstatný především obsah smlouvy o platební kartě (včetně všeobecných obchodních podmínek).

Z § 1 bodu 5 všeobecných obchodních podmínek především vyplývá, že právo na vrácení záruky (kauce), případně jejího zůstatku, se dlužníku přiznává (vůči věřiteli) od ukončení smluvního vztahu (se splatností do 3 měsíců od ukončení smluvního vztahu). Do té doby není dlužník majitelem pohledávky z titulu práva na vrácení kauce (za trvání smluvního vztahu dlužník takovou pohledávku - byť i jen nesplatnou - nemá). Z tohoto pohledu je příléhavý úsudek odvolacího soudu, že před prohlášením konkursu zde ani nebyla (nesplatná) pohledávka pozdějšího úpadce (z titulu práva na vrácení kauce), proti které by žalovaný mohl uplatnit svou splatnou pohledávku (ze smlouvy o platební kartě) k započtení (srov. § 580 obč. zák. a § 358 obch. zák., jakož i R 90/2006).

Standardnímu výkladu právních úkonů v obchodních závazkových vztazích podle ustanovení § 266 obch. zák. a § 35 odst. 2 obč. zák., ustavenému judikaturou Nejvyššího soudu např. v důvodech rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2000, sp. zn. 20 Cdo 2018/98, uveřejněného pod číslem 35/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo judikaturou Ústavního soudu v nálezu Ústavního soudu ze dne 14. dubna 2005, sp. zn. I. ÚS 625/03, uveřejněném pod číslem 84/2005 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, odpovídá též úsudek odvolacího soudu, že z § 1 bodu 5 všeobecných obchodních podmínek se podává i možnost čerpání (spotřebování) záruky (kauce) žalovaným (jeho právním předchůdcem) na úhradu dluhů pozdějšího úpadce ze smlouvy o platební kartě.

Jinak řečeno, podle § 1 bodu 5 všeobecných obchodních podmínek měl žalovaný (jeho právní předchůdce) právo použít za trvání smluvního vztahu ze smlouvy o platební kartě kauci složenou pozdějším úpadcem k úhradě dluhů pozdějšího úpadce vzešlých z používání mezinárodních platebních karet podle smlouvy o platební kartě (spotřebovat ji na úhradu těchto dluhů). Při takovém ujednání se nevyžaduje „úkon směřující k započtení pohledávky“ (jak vysvětleno výše, též proto, že vzájemných pohledávek tu není); podstatné je, že byly splněny předpoklady, za nichž lze kauci použít (podle smlouvy) k uhrazení pohledávky, kterou zajišťovala.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž i v tomto ohledu správné.

Nejvyšší soud dodává, že nepřehlédl, že zákonná úprava kaučního režimu v jiných (i soukromoprávních) vztazích může být odlišná. Srov. např. § 686a obč. zák., ve znění účinném do 31. prosince 2013 a komentář k tomuto ustanovení v díle Švestka, J. - Spáčil, J. - Škárová, M. - Hulmák, M. a kol: Občanský zákoník II. Komentář. 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2008, str. 1810 až 1816. V odkazovaném ustanovení se pro poměry nájmu bytů předjímá - v § 686a odst. 3 obč. zák. - že pronajímatel v případě splnění předpokladů pro použití kauce ke sjednanému účelu provede započtení své pohledávky proti pohledávce na vrácení kauce a pro tyto účely literatura dovozuje existenci pohledávky na vrácení kauce i za trvání nájmu, bez zřetele k tomu, že právo na vrácení nevyčerpané kauce vzniká nájemci - dle dikce § 686a odst. 4 obč. zák. - až po skončení nájmu.

Pro tuto věc je však podstatné, že zde není zákonná a kogentní úprava kaučního režimu a strany si proto mohly sjednat výše popsany režim zúčtování kauce.

Vzhledem k tomu, že podle skutkových závěrů obou soudů se postup předjímaný v § 1 bodu 5 všeobecných obchodních podmínek uskutečnil (kauce byla za trvání závazkového vztahu beze zbytku spotřebována - právním předchůdcem žalovaného použita - na úhradu dluhů pozdějšího úpadce vzešlých z používání mezinárodních platebních karet podle smlouvy o platební kartě) před prohlášením konkursu na majetek úpadce, nemá smysl dále odpovídat na otázku, zda a jak by se práva a povinnosti žalovaného na straně jedné a úpadce na straně druhé proměnila, kdyby kauce nebyla spotřebována (použita k úhradě úpadcových dluhů) do prohlášení konkursu na majetek úpadce.

Dovolání je přesto důvodné, jelikož je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř. v podobě vady řízení namítané dovoláním.

Podle ustanovení § 164 o. s. ř. předseda senátu opraví v rozsudku kdykoliv i bez návrhu chyby v psaní a v počtech, jakož i jiné zjevné nesprávnosti. Týká-li se oprava výroku rozhodnutí nebo není-li možné provést opravu ve stejnopisech rozhodnutí, vydá o tom opravné usnesení, které doručí účastníkům; jde-li o opravu výroku rozhodnutí, může odložit vykonatelnost rozsudku na dobu, dokud opravné usnesení nenabude právní moci.

Dle ustanovení § 166 o. s. ř., nerozhodl-li soud v rozsudku o některé části předmětu řízení, o nákladech řízení nebo o předběžné vykonatelnosti, může účastník do patnácti dnů od doručení rozsudku navrhnout jeho doplnění. Soud může rozsudek, který nenabyl právní moci, doplnit i bez návrhu (odstavec 1). Doplnění o část předmětu řízení učiní soud rozsudkem, pro nějž platí obdobně ustanovení o rozsudku; jinak o doplnění rozhodne usnesením. Nevyhoví-li soud návrhu účastníka na doplnění rozsudku, usnesením návrh zamítne (odstavec 2). Návrh na doplnění se nedotýká právní moci ani vykonatelnosti výroků původního rozsudku (odstavec 3).

Vydání doplňujícího rozsudku z 22. ledna 2010 odůvodnil soud prvního stupně (kromě toho, že ve druhém odstavci odůvodnění ocitoval § 166 odst. 1 o. s. ř.), takto:

„Soud ve věci rozhodl o nárocích žalobce, přitom v originálu textu chybělo právní hodnocení soudu k prvnímu a druhému uplatněnému nároku žalobce.

(...)

Proto soud vydal tento doplňující rozsudek.“

K tomu Nejvyšší soud především zdůrazňuje, že doplňujícím rozsudkem ve smyslu § 166 odst. 1 o. s. ř. nelze nikdy doplňovat chybějící odůvodnění původního rozsudku (rozhodnutí o doplnění chybějícího odůvodnění není rozhodnutím o „předmětu řízení“, o „nákladech řízení“ nebo o „předběžné vykonatelnosti“).

Odvolací soud se k postupu soudu prvního stupně při vydání „doplňujícího rozsudku“ vyjádřil tak, že:

„Jestliže tedy při vypracování rozsudku vypadla část odůvodnění rozhodnutí o uvedeném nároku žalobce a byla později doplněna, jedná se o chybný procesní postup, který nemohl mít za následek nesprávnost rozhodnutí ve věci“.

Jakkoli formulace „jedná se o chybný procesní postup“, může svádět k domněnce, že soud prvního stupně postupoval chybně jen jednou, je zřejmé, že „chybným procesním postupem“ v dané věci bylo nejen to, že rozsudek soudu prvního stupně ze dne 3. října 2008 neobsahoval (v rozporu s § 157 odst. 2 o. s. ř.) posouzení nároku, o němž bylo rozhodnuto zamítavým výrokem, po právní stránce, nýbrž i to, že soud prvního stupně se pokusil uvedenou vadu zhojit vydáním doplňujícího rozsudku dle § 166 odst. 1 o. s. ř. K tomu lze doplnit, že soud prvního stupně nedodržel při „vydání“ doplňujícího rozsudku ani pravidlo formulované v § 156 odst. 1 o. s. ř. (platné pro všechny rozsudky); ve spise totiž není žádná zmínka o tom, že by se soud prvního stupně byť i jen pokusil o veřejné vyhlášení rozsudku.

Z ustálené judikatury obecných soudů (srov. např. již usnesení bývalého Nejvyššího soudu SSR z 27. září 1968, sp. zn. 2 Cz 57/68, uveřejněné pod číslem 37/1969 Sbírký rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 1997, sp. zn. 2 Cdon 1571/96, uveřejněné pod číslem 28/1998 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek) se podává, že bylo-li vynechání právního posouzení nároku, o němž bylo rozhodnuto zamítavým výrokem, v písemném vyhotovení rozsudku ze dne 3. října 2008 důsledkem „zjevného a okamžitého selhání v duševní nebo mechanické činnosti osoby, za jejíž účasti došlo k vyhlášení nebo vyhotovení rozsudku, a které je pro každého snadno poznatelné, zejména z porovnání výroku rozsudku s jeho odůvodněním, případně i z jiných souvislostí“, pak ve smyslu § 164 věty první o. s. ř. mohlo jít o „jinou zřejmou nesprávnost“, zhojitelnou vydáním opravného usnesení.

To, zda důvodem pro vydání „doplňujícího rozsudku“ byly skutečnosti zakládající důvod pro vydání opravného usnesení, se však z odůvodnění „doplňujícího rozsudku“ nepodává. Konstatování, že „v originálu textu chybělo právní hodnocení soudu k prvnímu a druhému uplatněnému nároku žalobce“, bez údaje o příčinách takového stavu k úsudku o splnění předpokladů pro vydání opravného usnesení bez dalšího nevede.

Proti doplňujícímu rozsudku je nadto samostatně přípustné odvolání (které žalobce také podal; srov. č. l. 233), kdežto proti opravnému usnesení, v případě, že se oprava netýká výroku rozhodnutí, odvolání přípustné není (srov. § 202 odst. 1 písm. k/ o. s. ř.).

Přitom dále platí, že nabylo-li usnesení, jímž soud prvního stupně opravil chyby v psaní a v počtech, nebo jiné zjevné nesprávnosti výroku svého rozsudku, právní moci, vychází soud, který rozhoduje o odvolání proti „opravenému“ rozsudku, z toho, že práva a povinnosti účastníků byla rozhodnutím soudu prvního stupně ustavena způsobem, který odpovídá znění rozsudku po provedené opravě a zákonností opravy (důvodností vydání opravného usnesení) se již zabývat nesmí (srov. shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. června 2004, sp. zn. 29 Odo 310/2002, uveřejněné pod číslem 46/2005 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek). O důvodnosti vydání „doplňujícího rozsudku“ to však neplatí.

Výrok ani odůvodnění „doplňujícího rozsudku“ pak též nevybízí k úsudku, že alespoň při posouzení z obsahového hlediska jde o opravné usnesení. Ostatně, kdyby odvolací soud založil závěr, že jde o chybný procesní postup (o vadu), který nemohl mít za následek nesprávnost rozhodnutí ve věci, na tom, že z obsahového hlediska je „doplňující rozsudek“ opravným usnesením, pak by musel odvolání žalobce proti „doplňujícímu rozsudku“ (opravnému usnesení) odmítnout jako nepřipustné podle § 202 odst. 1 písm. k/ o. s. ř., jelikož šlo o „doplnění“ (opravu) odůvodnění rozsudku. Ve spojení se

shora popsanými odlišnostmi doplňujícího rozsudku a opravného usnesení pak Nejvyšší soud uzavírá, že úsudek odvolacího soudu byl i potud chybný.

Jinak řečeno, jestliže soud prvního stupně výrokovou částí doplňujícího rozsudku (§ 166 odst. 1 o. s. ř.) pouze doplní chybějící odůvodnění původního rozsudku, je povinností odvolacího soudu rozhodnout na základě podaného odvolání o tom, že doplňující rozsudek se nevydává. Učiní tak předtím, než rozhodne o odvolání proti původnímu rozsudku (při jehož projednání již k obsahu odklizeného doplňujícího rozsudku nepřihlíží).

Odvolací soud tedy tím, že ve vadě postupu soudu prvního stupně při doplňování chybějícího právního posouzení rozsudku z 3. října 2008 nerozpoznal vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (dovatel má pravdu, namítá-li, že bez „doplňujícího rozsudku“ je původní rozsudek v odvoláním napadeném zamítavém výroku o věci samé nepřezkoumatelný) a nezjednal nápravu odklizením „doplňujícího rozsudku“, přenesl tuto vadu i do odvolacího řízení.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí (ve znění opravného usnesení ze dne 31. ledna 2013) pro popsanou vadu řízení zrušil (včetně závislých výroků) a vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)